

FELAKETTEN KURTARMA PLANI VE MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİ: KAYSERİ'DEKİ BÜYÜK ÖLÇEKLİ SANAYİ İŞLETMELERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Yrd. Doç. Dr. Ahmet DOĞAN

Erciyes Üniversitesi, İ. İ. B. F. İşletme Bölümü
adoğan@erciyes.edu.tr

Arş. Gör. Ahmet TANÇ

Erciyes Üniversitesi, Nevşehir İ. İ. B. F. İşletme Bölümü
atanc@eunev.edu.tr

Arş. Gör. Şükran GÜNGÖR TANÇ

Erciyes Üniversitesi, Nevşehir İ. İ. B. F. İşletme Bölümü
sgungor@eunev.edu.tr

ÖZET

İşletmelerdeki bilişim sistemlerinin en önemli bölümünü muhasebe bilgi sistemi (MBS) oluşturmaktadır. Özellikle bilgisayar tabanlı muhasebe sistemlerinden elde edilen veriler, işletmelerin başarılı olması açısından son derece önemli katkılar sağlamaktadır. İşletmeleri etkileyebilecek su baskını, deprem, kasırga gibi felaketler işletmelerin varlığını ciddi bir şekilde tehdit etmektedir. Bu durumda, işletme iyi tasarlanmış bir “Felaketten Kurtarma Planı”na (FKP) sahipse, bu plan işletmenin felaketler karşısındaki zararını en aza indirecektir. Bu çalışmanın amacı, işletmelerdeki MBS'nin sürekliliğinin sağlanması için, bu doğrultuda hazırlanacak FKP'nin önemini ortaya koymaktır. Çalışmada ayrıca, işletmelerin konu ile ilgili görüş ve uygulamalarını tespit etmek için, Kayseri'deki büyük ölçekli sanayi işletmeleri üzerinde yapılan bir araştırmaya da yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Felaket, Felaketten Kurtarma Planı, Muhasebe Bilgi Sistemi.

ABSTRACT

Accounting information systems constitutes main part of business information systems. Especially, data obtained from computurized accounting systems provides critical information to businesses. Disaster such as flood, tornado, earthquake that can effect businesses, endanger businesses' existence. In this case, if business has an effective Disaster Recovery Planning, this plan will minimize the business loses. This paper proposes that reveal the importance of Disaster Recovery Planning necessary for contingency of Accounting Information Systems. A part from this, a survey over the big scale manufacturing companies in Kayseri is replaced in this study, to determine vision and applications of businesses on this subject.

Keywords: Disaster, Disaster Recovery Planning, Accounting Information Systems.

1. GİRİŞ

İşletmelerin bilgi sistemleri, faaliyetlerin sürdürülmesi ve geliştirilmesi açısından son derece önemlidir. Bilgi sistemlerinin çeşitli nedenlerden dolayı aksamaya ya da kullanılamaz hale gelmesi, işletmeler açısından çok büyük olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Bu olumsuz sonuçlardan en fazla etkilenen ise, işletmelerdeki bilgi sisteminin en önemli unsuru olan muhasebe bilgi sistemidir. İşletmelerin herhangi bir “felaket” ile karşılaşmaları durumunda, bilgi ağının çökmesi, ekonomik işlemlerin durması, gelir kaybı, üretkenlik kaybı, bütçelenmeyen işletme masraflarının artması, vb. gibi maliyetlerin ortaya çıkması, işletmeleri, faaliyetlerine son verme noktasına kadar götürebilecektir. Bu bağlamda işletme süreçlerinde sürekliliğin sağlanması ve muhtemel

felakete karşı hazırlıklı olunması açısından, işletmelerde bir “Felaketten Kurtarma Planı” geliştirilmeli ve uygulama olanakları sağlanmalıdır.

Bu çalışmanın amacı, işletmelerin bilgi sistemlerinin, özellikle muhasebe bilgi sistemlerinin sürekliliğinin sağlanması açısından, Felaketten Kurtarma Planı'nın önemini, özelliklerini ve uygulama aşamalarını ortaya koymak, ayrıca ülkemizdeki sanayi işletmelerinin konuya bakışını değerlendirmektir. Bu çerçevede, ilk olarak FKP hakkında genel açıklamalarda bulunularak konunun teorik cephesi incelenmiş ve etkin bir MBS için FKP'nin gerekliliği ortaya konmaya çalışılmıştır. Daha sonra, Kayseri'deki büyük ölçekli sanayi işletmeleri üzerine bir anket çalışması yapılarak, konunun uygulamadaki durumu hakkında bilgi edinilmeye çalışılmış, anket sonuçları istatistiksel testler yardımıyla yorumlanmıştır.

2. FELAKETTEN KURTARMA PLANI VE ÖNEMİ

Bir amacı yerine getirmek üzere faaliyet gösteren her işletmenin herhangi bir felakete karşılaşması durumunda, faaliyetlerini en düşük oranda etkileyecek bir felaketten kurtarma planına sahip olması gerekmektedir. İşletmelerde meydana gelebilecek; su baskını, deprem, kasırga gibi beklenmedik felaketler işletmenin varlığını ciddi bir şekilde tehdit etmektedir. Bunlara ilave olarak, işletmelerde meydana gelen yangın, çalışan personelin sabotajı, hırsızlık, bilgisayar virüsleri, elektrik arızası ve hard disk arızası gibi fiziksel zararlar da felaket kapsamında sayılmaktadır. Bu yüzden, işletmelerin, bir felakete karşılaştıkları zaman o felaketin üstesinden nasıl geleceklerine ilişkin bir yol haritası çizmeleri gerekmektedir. Çünkü, bir işletme felaketin etkisinden ne kadar kısa zamanda kurtulursa o kadar az zararla karşı karşıya kalmış olacaktır (CAICPA, 1999).

İşletmeler kendilerine kaynak sağlayan ve sınırlarını belirleyen çevresi ile birlikte yaşamaktadır. Eğer işletmelerin krizlerden ve felaketlerden etkilenmemesi isteniyorsa, sürekli değişim gösteren çevresel şartlara uymaları gerekmektedir. Çevresel değişikliklere ayak uydurmamak, işletmelerin başarısızlık nedenlerinden biridir. Ancak felaket olarak karşımıza çıkan olaylar, işletmelerin çevresel şartlara uyum göstermelerine bağlı olmaksızın işletmelerin faaliyetlerini belli oranlarda etkilemektedir. Ortaya çıkacak olası felaketlere karşı hazırlıklı olmak da, işletmelerde yaşanabilecek krizlerin etkilerini azaltmaktadır (Tutar, 2000).

Bu noktada, kriz ve felaket arasındaki ilişkiyi açıklamak yararlı olacaktır. *Kriz*, bir işletmenin temel hedeflerini, hatta yaşamını tehdit eden ve ivedi tepki gösterilmesini gerektiren; işletmenin kriz öngörme ve önleme mekanizmalarının yetersiz kaldığı gerilim yaratan bir durumdur (Can, 1997). Bu açıdan bakıldığında deprem, su baskını, yangın gibi felaketler sonrasında yaşanan durum, işletmeye dışarıdan yaptığı etki açısından bir kriz niteliğindedir. Deprem ve su baskını, önceden bilmek günümüz koşullarında mümkün olarak görülse de, deprem bölgesi olan ülkemizde işletmelerin böyle bir felaketin sonrasına hazır olmaları beklenmektedir. Ritchie'ye göre; küçük boyutlu örgütsel sorunlar, grevler, işten ayrılmalar, kötü niyetli personel, dış faktörler, (deprem, su baskını, yangın gibi) doğal felaketler ve terörist saldırılar kriz olarak tanımlanmaktadır. Görüldüğü gibi, işletme faaliyetlerini olumsuz yönde etkileyen ve felaket olarak kabul edilen olaylar, esas itibarıyla işletmelerde krize neden olmakta ve bu yüzden de kriz kapsamında değerlendirilmektedir (Ritchie, 2003).

İster kriz ister felaket olarak adlandırılınsın, herhangi bir olumsuz durumla karşılaşıldığında, işletmenin üretiminin devam etmesi ve faaliyetlerin aksamadan yürütülebilmesi için yapılması gereken en önemli çalışma, bir felaketten kurtarma planı hazırlanmasıdır. Bu plan çerçevesinde tanımlanan prosedürlerin uygulanması durumunda işletmenin olası bir felaketten olabildiğince az zararla kurtulması sağlanabilir.

Günümüzde giderek önem kazanan FKP, 1970'li yıllarda yedekleme yapılmak üzere kullanılan bilgisayarın geliştirilmesiyle ortaya çıkmıştır. Bu açıdan bakıldığında, “felaket”, bilişim sistemi tabanlı iş süreçlerini sekteye uğratan ya da sistemlere erişilmesini engelleyen olaydır. İşletmelerin geleneksel bilgi sistemlerini tehdit eden felaketler; yangın, su baskını, deprem kasırga, iş kazaları ve vandalizm gibi unsurlar olarak görülürken, yeni bilgi teknolojilerini ise, terörist saldırılar; bombalar, kimyasal maddeler, biyolojik maddeler, virüsler; bilgisayar korsanı istisaları gibi yeni unsurlar felakete sürüklemektedir (Wilson ve diğerleri 2004).

Görüldüğü gibi, felaket tanımına giren olaylar, yangın ya da sel gibi bir doğal afet olabileceği gibi, bir hacker tarafından gönderilen bir virüs veya küskün bir çalışanın kasıtlı sabotajı şeklinde de olabilir. Ya da, kimi zaman ciddi bir donanım arızası olarak ortaya çıkabildiği gibi, grev yapan işçilerin binalara girişi engellemesi gibi de ortaya çıkabilir. Konunun Türkiye'de gündemin üst sıralarına taşınması ise 17 Ağustos depremi sonrasında olmuştur. Marmara Bölgesi'nde faaliyette bulunan işletmelere ağır hasar veren deprem, işletmeler için FKP'nin ne kadar önemli olduğunu ortaya çıkarmıştır (Yüner, 2004).

İşletmelerde felaketten kurtarma planının başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için, işletme yönetimi bu planın başarılı ya da başarısız sonuçlanması ihtimaline karşı sorumluluk alabilme yeteneğine sahip olmalıdır. Bu

planının oluşturulması ve uygulanmasında üst yönetim, bütün işletme seviyelerinde etkin bir iletişim ağı oluşturmalıdır.

İşletmeler için iyi bir felaketten kurtarma planının faydaları kısaca şunlardır (Carlson ve diğerleri, 1998);

- İşletme varlıklarının ve kayıtlarının korunması,
- İşletme faaliyetlerine yeniden başlanması,
- İşletme personelinin korunması,
- İşletme yönetiminin sürekliliğinin sağlanmasıdır.

Görüldüğü gibi felaketten kurtarma planının sağladığı her bir faydanın ulaştığı son nokta, işletme faaliyetlerine ara vermeden sürekliliğinin sağlanmasıdır. Etkin bir FKP'nin işletmelere sağlayacağı diğer faydalar da şu şekilde açıklanabilir:

- İşletmenin kısa dönemli dahi olsa karlılık ve nakit akışındaki kesiklikler en aza inecektir. Çünkü ortalama büyüklükteki bir işletmenin muhasebe bilgilerine uzun süreli olarak ulaşamaması, işletmenin nakit akışı da dahil tüm finans bilgilerini olumsuz etkileyecek, bu da karlılığa yansıtacaktır.
- Felaketten kurtarma planına sahip olmayan işletmeler rekabet açısından da olumsuz etkilenebilirler. İşletmelerin faaliyetlerine ara vermesi, o işletmenin müşteri kaybetmesine neden olabilir. Yönetim, felaketten kurtarma planı olmaması durumunda işletmelerin hem kısa vadede, hem de uzun vadede zarar edebileceğini öngörmelidir.
- Felaketten kurtarma planı sayesinde felakete karşı hazırlıklı olan işletmeler, faaliyetlerini sürdürebilmenin en önemli girdisi olan “bilgi”lerini bir felaket durumunda koruyabilme imkanı elde etmektedirler. Bu da, iş sürekliliğini sağlamada en önemli unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Felaketten kurtarma planı hazırlamanın sağladığı faydalar doğrultusunda, işletmeler; faaliyetlerinde kesinti yaşanmasını engelleyerek gerekli önlemler alabilmekte ve herhangi bir felakete karşılaşıldığı anda çöken bilgi sistemlerini düzeltici süreçleri devreye sıkabilmektedirler.

3. İYİ BİR FELAKETTEN KURTARMA PLANININ ÖZELLİKLERİ

İşletmeler açısından felaket, genellikle, çalışanları ve/veya müşterileri etkileyecek derecede işletmenin faaliyetlerine ara vermesi olarak tanımlanabilir. İşletmeler bir felaket ortaya çıktığı zaman onun etkilerini en aza indirmek amacıyla, hangi kaynakların ya da varlıkların zarar göreceğini belirleyip ona göre felaketten kurtarma planı hazırlamalıdır. Muhasebe bilgi sistemi de, işletmelerin yönetsel kararlarında büyük etkiye sahip olduğundan, felaketten kurtarma planında, özellikle muhasebe bilgi sistemi üzerinde odaklanmak gereklidir (Carlson ve diğerleri, 1998).

Bir işletme, faaliyetlerine uzun süreli olarak ara verdiği zaman, işletmenin faaliyetlerinin sürekliliği kaybolup, bu durum işletmenin iflas etmesine neden olabilmektedir. Bundan dolayı, işletmelerin felaketten kurtarma planlarının kapsamı, o işletmenin gelecekte herhangi bir felakete karşılaşması durumunda, felaketten kurtulmak açısından en kritik faktördür. Bu doğrultuda, işletmelerde FKP oluşturulmasının amaçları kısaca şöyle sıralanabilir (Romney ve diğerleri, 2003);

- İşletmede ortaya çıkacak hasarlar, kayıplar ve ara vermelerin en aza indirilmesi,
- Geçici alternatif bilgi sistemlerinin oluşturulması,
- İşletme faaliyetlerinin mümkün olduğu ölçüde normal olarak devam etmesi,
- İşletmede felaket olması halinde çalışan personelin eğitilmiş ve hazırlıklı olmasıdır.

Yukarıda bahsedilen amaçları yerine getirmek için oluşturulan FKP, sürekli olarak koşullara göre esnek bir şekilde değiştirilmelidir. Belli amaçları yerine getiren FKP'nin, işletmeler açısından kullanılabilir ve ihtiyaçlara uygun olduğunun tespit edilebilmesi için aşağıdaki özellikleri taşıması beklenmektedir (Bryson ve diğerleri, 2002);

- İyi bir FKP “uygulanabilir” olmalıdır.
- İyi bir FKP “tam” olmalıdır.
- İyi bir FKP “tutarlı” olmalıdır.

- İyi bir FKP “güvenilir” olmalıdır.

Bir FKP'nin uygulanabilirliği, kaynakların (kalifiye ve kalifiye olmayan işgücü, donanım ve yazılım kaynakları, zaman) yeterliliği ile ilgilidir. Ancak, bu kaynakların yetersiz olması, FKP'nin uygulanamaz olduğu anlamına gelmez. Örneğin, işletme kalifiye olan pahalı işgücüne sahip olmayabilir. Bu durum işletmenin FKP'yi uygulayamayacağı anlamına gelmemelidir. İşletmede herhangi bir felaket ortaya çıktığı zaman bütün örgütsel hedefleri etkileyecek kaynaklarla ilişkili olması durumunda FKP “tam” olarak kabul edilmektedir. Tutarlı olma özelliği ise, FKP'nin farklı unsurlar içermesinden kaynaklanmaktadır. Bunlar, bir FKP'nin işletmede uygulama alanı bulup bulmadığı ve çalışan personelin FKP'yi uygulayabilecek düzeyde olup olmadığıdır. İşletmelerde bu iki unsur tutarlı olmazsa FKP'nin uygulanması güçleşmektedir. FKP'nin güvenilir olması ise, planlama süreci ile ilgilidir. Güvenilir bir FKP için, hazırlık, harekete geçme, kurtarma ve normal duruma dönüş aşamalarının başarılı bir şekilde planlanmış olması gerekir. Bu bağlamda işletmede oluşturulabilecek güvenilir bir FKP süreci aşağıda açıklanmıştır.

4. FELAKETTEN KURTARMA PLANI SÜRECİ

İşletmelerde felaketten kurtarma planı süreci, aşağıda belirtilen ve birbirini takip eden dört aşamadan oluşmaktadır. Bu aşamalar; Hazırlık, Felaket Anında Harekete Geçme, Kurtarma ve Normal Duruma Dönüş süreçleridir (CAICPA, 1999; Wilkinson ve diğerleri 2000).

- *Hazırlık:* Bir felaketin oluşmasını engelleyici faaliyetlerde bulunma ya da olası bir felaketin neden olabileceği zararları azaltmadır. Bir felaket durumunda en hızlı bir biçimde kurumun hayati işlevlerinin tekrar işleme alınabilmesi için gerekli düzenlemeler yapılmalı, iletişim kanallarının açılması için gerekli adres, telefon vb. acil durum listelerinin oluşturulması sağlanmalıdır. Bu aşamada, tüm personelin sorumlu olduğu hayati süreçlerin kısa sürede tekrar işler duruma getirilebilmesi için neler yapabileceği sorgulanmalı ve gelen öneriler doğrultusunda bir hareket planı belirlenmelidir. Kurumun hayati süreçleri ile ilgili teçhizat ve altyapı ile ilgili üretici ve satıcı firmaların bir envanteri oluşturulmalı, bu firmalardaki ilgili personelin acil durum erişim bilgileri ile birlikte bu envanterin bir felaket anında en kısa sürede erişilebilecek durumda olması sağlanmalıdır.
- *Felaket Anında Harekete Geçme:* Bir felaket sonrasında en hızlı biçimde işlevlerin tekrar işleme alınabilmesi için gerekli düzenlemelerin yapılması ve iletişim kanallarının muhtemel bir felaket için hazırlanmasıdır. Acil durumda hangi personelin hangi rol ile eşleştirileceği belirlenmeli ve bu rollerin kurtarma planında yazılı olarak yer alması sağlanmalıdır. Acil durumda kimin, kimlere haber vereceği, acil durum personelinin nerede toplanacağı, basın ile ilişkileri kimin yürüteceği, hasarın maddi boyutunu ölçmek üzere kimin görevlendirileceği ya da davet edileceği, kurum dışındaki bilişim teknolojisi sağlayan kuruluşa başvurularak oraya taşınma işleminin gerçekleştirilip gerçekleştirilmeyeceği ve iletişimi kimin sağlayacağı değerlendirilmesi gereken noktalar arasındadır.
- *Kurtarma:* Bir felaketin gerçekleşmesi durumunda, planın üçüncü aşaması olan kurtarma aşaması işletilir. Kurtarma, felaket sonrasında mümkün olan en kısa sürede kurumun hayati işlevlerinin tekrar işler duruma getirilmesidir. Dolayısıyla bu aşamada hedef, olası en kısa sürede hayati işlevlere işlerlik kazandırmaktır. Olası bir felakete karşı, kime, nasıl ulaşılabileceği ve kime ne gibi görevler düştüğünün önceden eksiksiz belirlenmiş olması halinde, en kısa sürede felaketin etkisinin minimize edilmesi sağlanabilir. Ancak hazırlık aşamasındaki küçük bir unutkanlık bu aşamaya gelindiğinde ciddi bir gecikmeye neden olabilir. Bu aşamada yapılacakların esasları felaketin türüne göre değişecektir.
- *Normal Duruma Dönüş:* Çalışma ortamının ve kurumsal işlevlerin felaket öncesi durumuna döndürülmesidir. Felaketin türüne göre binaların yeniden yapılması, bilgisayar sistemlerinin alınması, bilişim teknolojileri altyapılarının yeniden kurulması gibi aşamaları kapsıyor olabilir. Bu aşama, genellikle planın en zor aşamasıdır. Felaketin türü önceden bilinmeyeceği için normal duruma dönüşün mali portresinin de önceden bilinmesi ve planlanması genellikle mümkün olamamaktadır.

5. FELAKETTEN KURTARMA PLANI İLE MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİ İLİŞKİSİ

Modern işletmeler çok karmaşık bir yapıya sahiptirler; üretim, mühendislik, satış ve yönetim gibi bir çok alanda binlerce istihdam edilmiş çalışanı bulunmaktadır. Bu işletmelerin planlama, koordinasyon ve kontrol faaliyetlerinin sağlanmasında, bilgi sunan ve sunduğu bilgilerinden yararlanan temel sistemler bulunmaktadır. Bu sistemlerden biri olan muhasebe bilgi sistemi, belirtilen faaliyetlerin yerine getirilmesinde önemli bir rol üstlenmektedir.

Bilgisayara dayalı muhasebe bilgi sistemlerinden elde edilen veriler, işletmelerin başarılı olması açısından önemli katkılar sağlamaktadır. Bu bilgilerden yoksun işletmelerin günümüz şartlarında başarılı olmaları pek mümkün gözükmemektedir. Muhasebe bilgi sistemi, işletmelerin faaliyetlerinde ihtiyaç duydukları üç tür bilgiyi kapsamaktadır. Bu bilgiler; iç kullanıcılara sunulacak bilgiler, dış kullanıcılara sunulacak bilgiler ve ölçümleme için gerekli olan bilgilerdir. Dolayısıyla bu denli geniş bir alana bilgi sunan muhasebe bilgi sisteminin zarar görmesi, işletmelerin olumsuz şartlara sürüklenmesinin önemli bir nedeni olarak görülmektedir.

İşletmelerde herhangi bir felaket ortaya çıktığı zaman muhasebe bilgi sisteminde kayıtlı olan alıcılar hesabının tutarı, işletmenin müşterilerinin listesi, satıcılar hesabının tutarı, satıcıların listesi, geçmiş yıl mali tablo verileri, kredi hesapları, banka hesapları gibi, kısaca işletmenin bütün ekonomik olaylarının işleyiş sistemi yok olabilir. İşletmelerin bir çoğu, faaliyetlerinin; belgelerin, programların, personel bilgilerinin, muhasebe bilgilerinin ve diğer tüm kayıtların korunmamasından dolayı sona ereceğinin farkına varmazlar. Ve işletmeler herhangi bir felaketle karşılaştıkları zaman, bu denli kritik ve önemli olan verilere felaketten kurtarma planları olmaksızın ulaşamazlar (Attard, 2004).

İşletmelerin hayati önem taşıyan bilgi toplama ve depolama kaynağı olan muhasebe bilgi sistemi verilerinin, özellikle yönetim muhasebesi açısından alınacak kararlara etki edecek mali tabloların oluşturulmasında kullanılan veriler ile işletme faaliyetlerinin sürekliliğini sağlayan verilerin, başka veri depolama sistemlerinde, özellikle işletme binasının bulunduğu alanlardan başka alanlarda depolanarak korunması gerekmektedir (Attard, 2004). İşletme verilerinin giderek büyüyen bir hal alması sonucunda veri koruma ve istenildiği anda hazır bulundurma maliyetleri de artmaktadır. İşletmelerde verilerin elektronik ortamlarda tutulmasından dolayı, bir felaket durumunda verilere erişememe, sistemlere erişememe, verileri ya da sistemleri tamamen kaybetme gibi riskler söz konusu olabilmektedir. İşletme faaliyetlerinin sürdürülmesi, iş sürekliliğinin sağlanması ve felaketten en az zararla kurtulması için felaketten kurtarma planının işletmelerde hazır olması ve işletme süreklilik profiline çıkarılması gerekmektedir. Ayrıca işletmelerde kurulan sistemler mutlaka denetlenmeli ve yeni süreçlere göre güncellenmelidir (Bamyacı, 2004).

İşletmelerde felaketten kurtarma planının geliştirilmesi ve uygulanması aşamasında muhasebe elemanlarına önemli görevler düşmektedir. Ayrıca, güvenilir bir bilgi sisteminin sağlanması için etkin bir iç kontrol sisteminin oluşturulması ve sürekliliğinin sağlanması da gerekmektedir. İşletmelerde iç kontrol sisteminin temel amacı, iç denetim departmanını oluşturmaktır. Bu amacın gerçekleştirilmesi ile işletmeye aşağıda belirtilen güvenceler sağlanmaktadır. Bunlar (Carlson ve diğerleri, 1998);

- Bilgilerin güvenilirliği ve bütünlüğü sağlanmakta,
- Bilgilerin politika, plan ve kanunlara uygunluğu sağlanmakta,
- Varlıklar korunmakta ve işletme kaynakları verimli bir şekilde kullanılmakta,
- İşletme hedeflerine başarılı bir şekilde ulaşılması sağlanmaktadır.

İşletmelerde varlıkların ve kayıtların güvenliğinin sağlanmasında iç kontrol sistemi ile felaketten kurtarma planının birbirleri ile bağlantılı bir şekilde çalışması, ortaya çıkabilecek tehditleri en aza indirmektedir.

6. KAYSERİ'DEKİ SANAYİ İŞLETMELERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Muhasebe bilgi sistemi ve muhasebe bilgilerinin işletmeler açısından önemini belirlemek, işletmelerin gelecekte bir felaketle karşılaşmaları halinde bu felakete hazırlıklı olup olmadıklarını ve felaketten kurtarma planı hakkında bilgi sahibi olup olmadıklarını tespit etmek amacıyla, Kayseri'de faaliyette bulunan büyük ölçekli sanayi işletmeleri üzerine bir anket çalışması yapılmıştır. Bu araştırma ile, işletmelerde meydana gelebilecek felaketlerin muhasebe bilgi sistemi üzerinde yaratacağı olumsuzlukları tespit etmeye ve işletmelerin felaketten kurtarma planı hakkındaki temel değerlendirme kriterlerini belirlemeye çalışılmıştır.

6.1. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın yapılmasında anket yöntemi uygulanmıştır. Araştırma için Kayseri'de çeşitli sektörlerde faaliyette bulunan büyük sanayi işletmeleri araştırma kapsamına alınmıştır. Araştırmada büyük sanayi işletmesi ölçüsü olarak Kayseri Sosyal Sigortalar Kurumu'ndan alınan bilgiler doğrultusunda işçi sayısı kriteri olarak alınmıştır. KOSGEB verilerine göre bir işletmede en az 150 kişi çalışıyor ise o işletme büyük ölçekli işletme olarak kabul edilmektedir. Bu bağlamda çalışmada 150 ve daha fazla kişi çalıştıran işletmeler uygulama kapsamında tutularak hazırlanan anket formları büyük ölçekli sanayi işletmelerinden, ana kütleyi temsil eden 44 işletmeye gönderilmiş, bunların 32 (%68) adetinin geri dönüşü gerçekleşmiş ve 30 adeti değerlendirmeye alınmıştır.

6.2. Araştırma Bulgularının Değerlendirilmesi

Araştırma, işletmelerin demografik yapıları ile muhasebe bilgi sistemi ve felaketten kurtarma planı olarak iki grupta değerlendirmeye tabii tutulmuştur. Anketlerin değerlendirilmesinde ise, SPSS programı ile istatistiksel analizler gerçekleştirilmiştir.

6.2.1. İşletmelerin Demografik Özellikleri İle İlgili Bulgular

Araştırmaya katılan işletmelerin faaliyet gösterdikleri sektörler aşağıda bir tablo halinde verilmiştir.

Tablo 1. İşletmelerin Faaliyet Gösterdikleri Sektörler

<i>Faaliyet Kolu</i>	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>
Kimya, Petrol Ürünleri, Lastik, Plastik	4	13
Gıda, İçki ve Tütün	3	10
Orman Ürünleri ve Mobilya	12	40
Uzay, Havacılık, ve Ulaştırma	1	03
Tekstil, Dokuma, Deri ve Ayakkabı	10	34
<i>Toplam</i>	<i>30</i>	<i>100</i>

Araştırmaya katılan işletmelerin %40'ı orman ürünleri ve mobilya, %34'ü tekstil, dokuma, deri ve ayakkabı, %13'ü kimya, petrol ürünleri, lastik, plastik ve %10'u ise gıda, içki ve tütün, %3'ü de uzay, havacılık ve ulaştırma sektöründe faaliyet göstermektedir. Sonuçlardan da anlaşılacağı gibi büyük işletmelerin çoğunluğu orman ürünleri ve mobilya ile tekstil, dokuma, deri ve ayakkabı sektörlerinde faaliyet göstermektedirler.

İşletmelerin ne kadar süredir ilgili sektörde faaliyet gösterdikleri Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. İşletmelerin Faaliyette Buldukları Süre

<i>Faaliyet Yılı</i>	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>
1-5 Yıl	4	13
6-10 Yıl	7	23
11-15 Yıl	14	47
16-20 Yıl	2	7
21 Yıl ve üzeri	3	10
<i>Toplam</i>	<i>30</i>	<i>100</i>

Araştırmaya katılan işletmeler, faaliyette bulunma süreleri açısından incelendiğinde %47'sinin 11-15 yıl arasında, %23'ünün 6-10 yıl arasında, %13'ünün 1-5 yıl arasında, %10'unun 21 yıl ve üzeri, %7'sinin ise 16-20 yıl arasında faaliyette bulunan işletmeler olduğu görülmektedir. Buna göre, işletmelerin çoğunluğu 6 yıldan daha uzun süreli faaliyette bulunan işletmelerdir.

Bütün işletmelerin bünyesinde muhasebe departmanı bulunmaktadır. Muhasebe departmanında çalışan muhasebecilerin unvanları aşağıda Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3. İşletme Bünyesinde Çalıştırılan Muhasebecilerin Ünvanı

<i>Ünvanlar</i>	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>
Serbest Muhasebeci	2	7
Serbest Muhasebeci Mali Müşavir	15	50
Diğer	13	43
<i>Toplam</i>	<i>30</i>	<i>100</i>

Araştırma sonuçlarına göre işletmelerde çalışan muhasebecilerin %50'si serbest muhasebeci mali müşavir, %43'ü mali işler müdürü, finansal sorumlu gibi kişiler, %7'si ise serbest muhasebeci olarak çalışan muhasebecilerdir. İşletmelerin tamamı muhasebe verilerini bilgisayar destekli veri tabanına kayıt etmektedirler.

Bu işletmelerin daha önce muhasebe bilgi sistemini tehdit eden bir felaketle karşılaşmış karşılaşmadıkları ise Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4. İşletmelerin Muhasebe Bilgi Sistemini Tehdit Eden Bir Felaketle Karşılaşp Karşılaşmadığı

	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>
Evet	16	53
Hayır	14	47
<i>Toplam</i>	<i>30</i>	<i>100</i>

Araştırma sonuçlarına göre işletmelerin %53'ü daha önce muhasebe bilgi sistemini tehdit eden bir felaketle karşılaşmış, %47 si ise karşılaşmamıştır. İşletmelerin karşılaştıkları felaketler; bilgisayar programlarının bozulması, bilgisayar yedekleme sistemlerinin çalışmaması, malzeme deposunda yangın çıkması, kullanılan muhasebe programlarında sorun çıkması, geçmiş yıl muhasebe verilerinin çalışan personel tarafından yanlışlıkla silinmesi, bilgisayar yedekleme sisteminin çökmesi sonucu 10 yıllık veri kaybına uğranması, yedek alınmadan versiyon değişikliği yapılması nedeniyle veri kaybedilmesi olarak belirtilmiştir. Görüldüğü gibi işletmelerin yarısından fazlasında küçük de olsa muhasebe bilgi sistemini tehdit eden bir olay meydana geldiği ve işletmeleri zor durumda bıraktığı anlaşılmaktadır.

İşletmelerin böyle bir felaketle karşılaşmaları, işletmelerin, muhasebe bilgi sistemlerinin ve muhasebe bilgilerinin önemli olduğunun farkına varmalarına ve onları “Felaketten Kurtarma Planı” yapmaya zorlamaktadır. Bu durum göz önüne alınarak, araştırmaya katılan işletmelerin felaketten kurtarma planına sahip olup olmadıkları araştırılmış ve sonuç Tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo 5. İşletmelerin Felaketten Kurtarma Planına Sahip Olup Olmadıkları

	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde</i>
Evet	10	33
Hayır	20	67
<i>Toplam</i>	<i>30</i>	<i>100</i>

Araştırma sonuçlarına göre işletmelerin %67’si felaketten kurtarma planına sahip değilken, %33’ü böyle bir plana sahip olduklarını bildirmişlerdir. Görüldüğü gibi, Kayseri’deki büyük işletmelerin çoğunluğu gelecekte ortaya çıkabilecek herhangi bir felakete karşı hazırlıklı olmayıp, büyük bir riskle faaliyetlerini sürdürmektedirler.

Bu noktada, araştırmaya katılan işletmelerin daha önce bir felaketle karşılaşp karşılaşmaması ile işletmelerin felaketten kurtarma planına sahip olup olmamaları arasındaki ilişki araştırılmış ve aşağıdaki Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6. İşletmelerin Daha Önce Bir Felaketle Karşılaşp Karşılaşmaması ile FKP’na Sahip Olup Olmaması Arasındaki İlişki

		İşletmelerin Felaketten Kurtarma Planına Sahip Olup Olmadıkları		<i>Toplam</i>
		Evet	Hayır	
Daha Önce İşletmenin Muhasebe Bilgi Sistemini Tehdit Eden Bir Felaketle Karşılaşp Karşılaşmadığı	Evet	9	7	16
	Hayır	1	13	14
<i>Toplam</i>		<i>10</i>	<i>20</i>	<i>30</i>

Pearson Ki-Kare değeri 0,66 ve p=0,00

H₀: Daha önce işletmelerin muhasebe bilgi sistemini tehdit eden bir felaketle karşılaşp karşılaşmaması ile felaketten kurtarma planına sahip olup olmaması arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H₁: Daha önce işletmelerin muhasebe bilgi sistemini tehdit eden bir felaketle karşılaşp karşılaşmaması ile felaketten kurtarma planına sahip olup olmaması arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Araştırma sonuçlarına göre işletmelerin %53'ünün daha önce muhasebe bilgi sistemlerini tehdit eden bir felakete karşılaştıkları, diğer taraftan, işletmelerin %33'ünün FKP'nın olduğu görülmektedir. Burada felakete karşılaşılan işletmelerle FKP'na sahip olan işletmeler arasında bir ilişki olup olmadığı araştırıldığında

$p = 0,00 < \alpha = 0,05$ olduğu için H_0 hipotezi kabul edilmiştir. Buna göre, işletmeler herhangi bir felakete karşılaşmadıkları müddetçe, FKP hazırlama gereği duymazken, böyle bir felakete karşılaşılan işletmeler FKP yapmaktadırlar.

6.2.2. Muhasebe Bilgi Sistemi ve Felaketten Kurtarma Planı İle İlgili Bulgular

Otomasyona dayalı bilgi sistemleri işletme fonksiyonları arasında bilgi akışını artırmaktadır. İşletme yönetimi etkin kararlar almak için otomasyon sistemi ile bir bütün olarak işleyen sistem verilerine güvenmektedir. Bu yüzden işletmelerde veri ve bilgi akışının sağlandığı özellikle de en yoğun bilgi akışının işlendiği muhasebe bilgi sistemi ve FKP hakkında üç farklı soru çerçevesinde alınan sonuçlar aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 7. İşletmelerde Felaketten Kurtarma Planı Yapılması Kararını Etkileyen Faktörler

<i>Faktörler</i>	<i>İşletme Sayısı</i>	<i>Ortalama Değer</i>	<i>Standart Sapma</i>
Felaketten Kurtarma Planının Fayda/Maliyet Analizi	30	4,1000	0,8449
Felaketten Kurtarma Planının Uygulanması	30	4,2667	0,5208
Felaketten Kurtarma Planının Sürekliliğinin Sağlanabilirliği	30	4,7333	0,6397
Felaketten Kurtarma Planının Esnekliği	30	3,4667	0,5713
Felaketten Kurtarma Planının Olumlu Yönleri	30	4,8667	0,3457
Felaketten Kurtarma Planının Olumsuz Yönleri	30	2,3667	0,8087
Felaketten Kurtarma Planı Hakkında Tedarikçilerden Sağlanacak Destekler/Hizmetler	30	4,2667	0,6397

1: Hiç Etkili Değil 2: Etkili Değil 3: Ne Etkili Ne Etkisiz 4: Etkili 5: Çok Etkili

İşletmeler açısından “Felaketten Kurtarma Planının Olumlu Yönleri” 4,8667’lik bir ortalama değer ile felaketten kurtarma planı yapılması kararını etkileyen en önemli faktör olarak ortaya çıkmaktadır. “Felaketten Kurtarma Planının Sürekliliğinin Sağlanabilirliği” ikinci derecede önemli faktör olarak görülürken, “Felaketten Kurtarma Planının Olumsuz Yönleri” ise en az önemli faktör olarak görülmektedir. Görüldüğü gibi, işletmeler felaketten kurtarma planının işletmeye sağlayacağı faydalar konusunda olumlu bir görüşe sahiptirler ve her ne kadar çoğunun böyle bir plan olmasa da, FKP’nin işletmelere olumlu katkılar sağlayacağını düşünmektedirler. Nitekim, işletmelerin sürekliliğinin sağlanması ve gelecekte ortaya çıkabilecek tehditlere karşı hazırlıklı olmaları açısından FKP’nin olumsuz yönü olamayacağını düşünerek de bunu teyit etmişlerdir.

Felaketten kurtarma planı yapacakları zaman işletmelerin hangi dış kaynaklara önem verdiği Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8. Felaketten Kurtarma Planı Oluşturulması Aşamasında Önem Kazanan Dış Kaynaklar

<i>Faktörler</i>	<i>İşletme Sayısı</i>	<i>Ortalama Değer</i>	<i>Standart Sapma</i>
İşletme Verilerinin Yedeklenmesi	30	4,9667	0,1826
Bilgisayar Donanımının Yenilenmesi	30	4,2333	0,5040
Bilgisayar Yazılımlarının Yenilenmesi	30	3,8667	0,8193
Bilgi Sistemlerinin Yeniden Kurulması	30	4,3667	0,5561

1: Hiç Önemli değil 2: Önemli Değil 3: Ne Önemli Ne Önemsiz 4: Önemli 5: Çok Önemli

Tablodan da anlaşıldığı gibi, “İşletme Verilerinin Yedeklenmesi” 4,9667’lik önem derecesi ile en önemli dış kaynak olarak görülmektedir. “Bilgi Sistemlerinin Yeniden Kurulması” ve “Bilgisayar Yazılımlarının Yenilenmesi” faktörleri de önemli bulunmaktadır. Dikkat edilirse, işletmeler tarafından bilgisayar donanımı, yazılımları veya bilgi sistemlerinin yenilenmesi en önemli unsur olarak değil, ikinci öneme sahip faktörler olarak değerlendirilmiştir. Bunun nedeni olarak, bunların işletme dışı kaynaklardan bir felaket sonrası temin edilme, kurulma ve faaliyete geçirilmesinin kısa sürede mümkün olması gösterilebilir. Ancak işletme verileri yok olduğu zaman yedekleme yapılmamış ise, bu durum işletmede büyük kayıplara yol açabilecektir.

Bir işletmede felaketten kurtarma planı yapılmasına karar verildiği zaman plan kapsamına dahil edilmesi gereken önemli unsurlar Tablo 9’da görülmektedir.

Tablo 9. Felaketten Kurtarma Planının Önemli Unsurları

<i>Unsurlar</i>	<i>İşletme Sayısı</i>	<i>Ortalama Değer</i>	<i>Standart Sapma</i>
İşletme Verilerinin Yedeklenmesi Planı	30	4,7000	0,5350
İşletme Verilerinin Onarılması Planı	30	4,3333	0,7581
Normal İşletme Faaliyetleri İle İlgili Verilerin Yeniden Planlanması	30	3,7333	0,6915
Müşterilerin Kayıtlarının Korunması	30	4,6000	0,6215
Mali Tablo ve Mali Tabloları Oluşturan Verilerin Korunması	30	4,8667	0,3457
Personel Kayıtlarının Korunması	30	4,5667	0,5683
Tedarikçilerin (Satıcıların) Kayıtlarının Korunması	30	4,5333	0,6288
Stoklarla İlgili Kayıtların Korunması	30	4,7667	0,4302
İşletme Yazılımlarının Korunması	30	4,5333	0,6288
Önemli Personel Bilgilerinin Korunması	30	4,5667	0,5040
Üst Yönetim Bilgilerinin Korunması	30	4,6333	0,4901
Zarar Görmüş Bilgisayar Donanımının Yenilenmesi	30	4,1667	0,6989
İşletmenin Enerji Kaynaklarının Yenilenmesi	30	4,0667	0,7397
İşletmede Kullanılan Yazılımların Güncellenmesi	30	3,9667	0,7184
İşletmedeki Yerel Bilgisayar Ağlarının Yenilenmesi	30	4,2333	0,7739

1: Hiç Önemli değil 2: Önemli Değil 3: Ne Önemli Ne Önemsiz 4: Önemli 5: Çok Önemli

İşletmelerde felaketten kurtarma planı kapsamında yer alacak unsurlardan yukarıda sayılan tüm unsurların önemli olduğu görülmektedir. Özellikle, muhasebe bilgi sistemi açısından “Mali Tablo ve Mali Tabloları Oluşturan Verilerin Korunması” en yüksek derecede öneme sahip olarak görülmektedir. “İşletmede Kullanılan Yazılımların güncellenmesi” ise yukarıdaki belirtilen unsurların içinde en düşük öneme sahip unsur olarak değerlendirilmiştir. İşletmelerde planların, bütçelerin yapılması ve stratejik kararların alınmasında mali tablolardan ve mali tablo kalemlerinden doğrudan faydalanılmaktadır. Bu bilgileri gösteren somut belgeler olmadan işletmenin alacağı kararlar ve yapacağı planlar gerçeği yansıtmayacaktır. Böyle bir durumda da işletme nereye, nasıl ulaşacağını bilemeyecektir. İşletmelerde mali tablolar ve mali tabloları oluşturan unsurlar; stoklar, satışlar, müşteri kayıtları gibi daha bir çok faktör doğrultusunda işletmenin durumu ortaya konarak, gelecekteki yol haritası oluşturulmaktadır. Kısaca, yukarıdaki tablolardan da anlaşılacağı gibi işletmeler felaketten kurtarma planının önemini vurgulamakta, en önemli unsur olarak da muhasebe bilgi sisteminin sağladığı bilgileri göstermektedirler.

İşletmelerde FKP yapılmamasını etkileyen faktörler ise Tablo 10’da gösterilmiştir.

Tablo 10. İşletmeler Hangi Nedenlerden Dolayı Felaketten Kurtarma Planına Başvurmazlar

<i>Faktörler</i>	<i>İşletme Sayısı</i>	<i>Ortalama Değer</i>	<i>Standart Sapma</i>
FKP Hakkında Eksik Bilgiye Sahip Olduklarından Dolayı Plana Ne Zaman Başlayacaklarını Bilmezler	30	2,8667	0,7303
FKP’nin Faydasını Bilmezler	30	4,7667	0,4302
Plan İçin Gerekli Olan Donanım Hakkında Bilgi Sahibi Değillerdir	30	4,8000	0,4068
Plan İçin Gerekli Olan Yazılım Hakkında Bilgi Sahibi Değillerdir	30	3,6667	0,6065
FKP Fayda/Maliyet Analizi Sonuçlarının Olumsuz Olması	30	4,2333	0,6789
Herhangibir Felaket Beklentisi İçinde Olmamaları	30	4,1333	0,5713
İşletme Yönetiminin FKP Oluşumuna Destek Sağlamaması	30	3,7000	0,7497

1: Kesinlikle Katılmıyorum 2: Katılmıyorum 3: Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum 4: Katılıyorum 5: Kesinlikle Katılıyorum

İşletmelerden alınan yanıtlara göre, işletmeler “Plan İçin Gerekli Olan Donanım Hakkında Bilgi Sahibi” olmadıkları için FKP yapmamaktadırlar. FKP yapılmamasının diğer önemli nedeni ise FKP’nin faydaları hakkında işletmelerin bilgi sahibi olmamalarıdır. Ayrıca, işletmelerin herhangi bir felaket beklentisi içerisinde

olmamaları da, FKP yapmamalarına neden olmaktadır. Diğer taraftan, “eksik bilgiye sahip olunması nedeniyle ne zaman plana başlanacağı bilinmemesi” önemli görülmemektedir. Sonuç olarak, işletmeler FKP’nın donanım kapsamı nedir, hangi durumlarda nasıl kullanılır, faydaları nedir gibi soruların yanıtlarını bilmemektedirler. Bu yüzden, işletmeler FKP’na başvurmayarak, olaylara göre hareket etmektedirler.

SONUÇ VE ÖNERİLER

İşletmelerde meydana gelebilecek; su baskını, deprem, kasırga gibi doğal afetlerin yanısıra, yangın, sabotaj, hırsızlık, virüs, elektrik arızası, bilgisayar çökmesi gibi beklenmeyen zararlar, bir çeşit “felaket” olarak değerlendirilmekte ve bu felaketler işletmelerin varlıklarını ciddi bir şekilde tehdit etmektedir. Bu yüzden, işletmelerin, bir felaketle karşılaştıkları zaman o felaketin üstesinden nasıl geleceklerine ilişkin bir yol haritası çizmeleri gerekmektedir ki, bu, kısaca “Felaketten Kurtarma Planı” olarak adlandırılmaktadır.

Türkiye’de ve dünyada iş sürekliliğinin sağlanması ve felaketten kurtarma planı hazırlama bilinci zaman içinde artmaktadır. 11 Eylül dünya açısından, 17 Ağustos depremi Türkiye açısından felaketten kurtulma planı bilincinin aşılması açısından dönüm noktaları olmuştur. İşletme faaliyetlerindeki kesintilere bir kaç saat bile tahammül edilemediği günümüzde, uzun süreli kesintilerin neler kaybettireceği idrak edilmeli ve iş sürekliliğinin korunması ciddiye alınmalıdır. Özellikle işletmelerin ekonomik faaliyetlerinin bilgi akışını sağlayan muhasebe bilgi sisteminde meydana gelecek bir aksama, işletme faaliyetlerinin durması anlamına gelebilmektedir. Bu açıdan bakıldığında, işletmelerin olası bir felakete karşı “Felaketten Kurtarma Planı”na sahip olmaları, işletme faaliyetlerinin sürekliliğinin sağlanması ve finansal kayıpların önlenmesi açısından son derece büyük öneme sahip olduğu görülmektedir. Tüm dünyada bu konuda önemli adımlar atılırken, ülkemizdeki işletmelerin de bu konuya daha çok eğilmeleri ve böyle bir planı herhangi bir felaket öncesi hayata geçirmeleri, hem işletmenin devamı hem de ülke ekonomisi açısından faydalı olacaktır.

Çalışmamız kapsamında, Kayseri’deki büyük ölçekli sanayi işletmelerinin %53’ünün değişik nedenlerle daha önce muhasebe bilgi sistemlerini tehdit eden bir felaketle karşılaştıkları tespit edilmiştir. Bu da gösteriyor ki, tüm işletmeler ve bilgi sistemleri, her an, küçük veya büyük, bir felaketle karşı karşıya kalabilirler. Araştırma kapsamındaki işletmelerden FKP’ye sahip olan işletmelerin çoğunluğunun, daha önce bir felaketle karşılaştıktan sonra FKP yaptıkları görülmüştür. Bir felaketin ne zaman, nasıl olacağı önceden tahmin edilemediğinden dolayı işletmelerde felaketlerin olması muhtemeldir. Ancak, işletmelerin bu durumlara kendilerini hazırlamaları gerekmektedir. Araştırma sonuçlarına göre işletmeler FKP’nın faydalı olduğunu ve olumsuz bir yönünün olmayacağını vurgulamışlardır. Ayrıca, “verilerin yedeklenmesi” en önemli dış kaynak olarak görülürken, “mali tablolar ve mali tabloları oluşturan veriler” en önemli unsur olarak ortaya çıkmıştır. Ancak, çoğu işletmenin henüz bir FKP’na sahip olmadığı görülmüştür. Bunun nedeni ise, FKP hakkında yeterli bilgiye sahip olmamaları ve herhangi bir felaket beklentisi içerisinde bulunmamaları ya da Fayda-Maliyet analizinin olumsuz çıkmasıdır. Sonuç olarak, işletmelerin FKP hakkında yeterince bilgiye sahip olmadıkları ortaya çıkmaktadır.

Oysa, işletmelerin sürekliliğinin ve başarısının sağlanmasında FKP önemli rol oynamaktadır. FKP’na sahip olmanın en önemli hedefi, verilerin korunmasıdır. Tüm personelin katılımı ile hayati süreçler ile ilgili veriler tespit edilmeli ve bu verilerin bir felaketten en az etkilenecek biçimde korunmasına yönelik prosedürler belirlenmelidir. Personelin işletme dışında ya da yangına dayanıklı dolaplarda saklamak isteyeceği verilerinin olması kaçınılmazdır. Bu verilerin işletme dışında saklanabilmesi için her departmanın kendi çözümünü üretmesi yerine kurumsal bir düzenlemeye gidilmeli ve işletme dışında, coğrafi olarak uzakta, güvenilir ve güvenli bir veri depolama merkezi tespit edilerek verilerin düzenli olarak bu merkeze taşınması sağlanmalıdır. Ayrıca, departmanlar arasında hızlı bir iletişim kolaylığı sağlayacak bir bütünlük de oluşturulmalıdır.

KAYNAKLAR

- Attard, J. (2004), Emergency Planning for Small and Home Buiness, <http://www.mlmknowhow.com/articles/managing/disaster.htm>
- Bamyacı, A. (2004), “İş Sürekliliği Stratejileri Veri Depolama Yatırımları, Veri Yatırımlarından Fazla”, <http://www.telepati.com.tr/nisan04/konu11.htm>
- Bryson, N.; Millar, H.; Joseph, A.; Mobolurin, A. (2002) “Using Formal MS/OR Modeling to Support Disasater Recovery Planning”, European Journal of Operational Research 141
- California Society of Certified Public Accountants’ State Committee on Management of an Accounting Practice (1999) Disaster Recovery Planning
- Can, H. (1997) Organizasyon ve Yönetim, Ankara: Siyasal Kitabevi
- Carlson, J.S.; Parker, D.J. (1998) “Disaster Recovery Planning and Accounting Information Systems”, Review of Business Winter
- Felaketten Kurtarma Planı (2004), <http://www.dayioglu.net/publications/disaster-recovery.doc>
- Ritchie, B. W. (2003), “Chaos, Crises and Disasters: A Stratgic Approach to Crisis Management in the Tourism Industry”, Tourism Management, July
- Romney, M. B.; Steinbart, P. J. (2003), Accounting Information Systems, Prentice Hall, Ninth Edition
- Tutar, H. (2000) Kriz ve Stres Ortamında Yönetim, İstanbul: Hayat Yayıncılık
- Weber, R.; (1999) Information System Control and Audit, Prentice Hall, 2. Edition
- Wilkinson, J. W.; Cerullo, M. J; Raval, V.; Wong-On-Wing (2000), Bernard; Accounting Information Systems, Fourth Edition, John Wiley And Sons Inc.
- Wilson, E.; Bob, H.; Ron, B.; Mike, N. (2004) “Planning for Disaster Recovery” www.itec.suny.edu/Planning%20for%20Disaster%20Recovery,%20v5.4.ppt
- Yüner, R. (2004), “İş Sürekliliği 17 Ağustos Sonrası Gündeme Taşındı”, <http://turk.internet.com/haber/yazigoster.php>